

DUES CARTES DEL BISBE DE GIRONA, GREGORIO PARCERO, DES DE L'EXILI (1643)

La guerra de separació de Catalunya va durar de 1640 a 1659. El bisbe Gregorio Parcero de Girona fou expulsat del Principat el febrer de 1643. Dues cartes d'ell des de l'exili, el primer any, donen molta llum sobre aquest fet que va trasbalsar l'Església de Girona. L'una, escrita immediatament des de València a l'abat de Montserrat també desterrat a Madrid, es troba a la «Biblioteca Nacional».¹ La segona anava adreçada al papa Urbà VIII i actualment es troba a la Biblioteca Vaticana.² Les dues cartes expressen amb claredat la problemàtica eclesiàstica que va acompanyar a la revolta catalana.

Durant aquesta guerra de secessió els bisbes de Catalunya en el seu conjunt mantenen una actitud contrària a la revolta del país contra Felip IV. Els bisbes escollits pels reis de la casa d'Àustria eren correntment no catalans, especialment de Felip II ençà. En esclatar la revolta catalana, de les 9 diòcesis catalanes només dues tenien prelats autòctons: *Pau Duran* a Urgell i *Ramon de Sentmenat* a Vic. La seu de Tarragona fou vacant durant 16 anys, i els altres bisbes eren tots «castellans». «Al estallar en 1640 la sublevación catalana —escriu A. Domínguez Ortiz— la mayoría de los obispos de aquella región eran castellanos, y excepto el obispo de Gerona, Parcero, se opusieron al levantamiento».³ Però ens enganyariem si pen-

¹ Biblioteca Nacional, Madrid, Secc. Manuscritos, Ms. 2.375, pp. 59-61.

² Biblioteca Apostòlica Vaticana, Barb. Lat. 8.535, f. 36. El fons Barberini de la Biblioteca Vaticana és l'antiga biblioteca d'Urbà VIII i dels cardenals Francesco i Antonio Barberini, secretaris d'estat tots dos. Va ser adquirida per Lleó XIII i agregada a la Vaticana. Conté molta correspondència diplomàtica especialment del s. XVII. Cfr. L. PASZTOR, *Biblioteca Apostolica Vaticana*, Città del Vaticano 1970, pp. 597-698.

³ A. DOMÍNGUEZ ORTIZ, *La sociedad española en el siglo XVII: El estamento eclesiástico*, Madrid 1970, p. 22. Elliott ho atribueix també als pocs catalans

séssim que es tractava simplement d'una qüestió de nacionalitat. Més aviat aquest problema té relació amb el «real patronato». Es natural: els bisbes, en virtut del nomenament i del control que sobre ells exercia la corona, eren uns funiconaris enviats per la cort, sovint vinguts de fora, i van ser els principals defensors de la política centralista a Catalunya juntament amb l'aristocràcia.⁴

Quan la revolta va prendre la forma d'una guerra declarada, uns bisbes es van passar directament al partit del rei i els altres van acabar essent expulsats progressivament del Principat per la seva actitud negativa davant la nova situació política. Així les diòcesis catalanes van quedar sense cap bisbe durant els anys de la guerra.

En efecte, els bisbes *Duran* d'Urgell, *Caballero de Paredes* de Lleida i *Pedro de Santiago* de Solsona van marxar a l'Aragó i prengueren part activa en la guerra acompanyant l'exèrcit espanyol que atacava el Principat. El bisbe *Pérez Roy* d'Elna, en caure Perpinyà a mans dels francesos el mes d'agost de 1642, va marxar de Catalunya.⁵

El tres últims bisbes que van quedar a Catalunya després de la separació foren els de Barcelona, Girona i Vic.

El bisbe *Garci-Gil Manrique* de Barcelona, castellà sempre fidelíssim a Felip IV i que fins i tot havia estat el Virrei seu a Catalunya el juliol de 1640, després del «Corpus de Sang» —un moment tan crucial com inoportú—, fou expulsat per la Generalitat el 1642.⁶ El de Girona ho fou l'any següent com veurem amb més detall. I, finalment, *Sentmenat* de Vic, després de moltes demores pel fet de ser català i l'únic bisbe que quedava al Principat, fou també expulsat el maig de 1646 i se n'anà a Saragossa.⁷

El cas de Tortosa és una mica diferent, ja que va estar gran part

aptes per l'episcopat en aquell temps de Contrareforma, car eren poc amatents a la reforma tridentina. Cfr. J. H. ELLIOTT, *La revolta catalana*, Barcelona 1966, p. 240.

⁴ En canvi els capítols de les catedrals i els monestirs eren hostils a la política castellana a la vegada que s'oposaven als seus bisbes, i foren molt actius en la revolta: A. DOMÍNGUEZ ORTIZ, o. c., p. 47; J. SANABRE, *La acción de Francia en Cataluña en la pugna por la hegemonía de Europa*, Barcelona 1956, p. 16; J. REGLÀ, *El bandolerisme català del barroc*, Barcelona 1962, pp. 27-28.

⁵ Francese Pérez Roy era més moderat, va emparar els rossellonesos quan els atacs de l'exèrcit espanyol a Perpinyà, però perdut el Rosselló, va marxar cap a Castella i va ésser nomenat poc després bisbe de Guadix.

⁶ J. SANABRE, o. c., p. 215.

⁷ *Ibid.*, p. 323.

de la guerra en poder dels espanyols, però en ser conquerida la ciutat pels francesos l'any 1648, el seu bisbe, el napolità *Joan Bta. Veschi*, apassionat defensor de la política castellana, fou maltractat i expulsat de Catalunya.⁸

El de Girona, *Fray Gregorio Parcero*, nascut a Tuy (Galícia) i monjo de Sant Benet, fou el bisbe més favorable a la causa catalana. Durant la rebel·lió dels camperols a les comarques gironines, havia defensat el poble dels abusos de l'exèrcit i s'havia manifestat contrari a la política d'Olivares que mantenia els allotjaments. L'acció més espectacular fou l'excomunió llançada contra els «tercios» pels incendis d'esglésies a la diòcesi de Girona (Riudarenes i Montiró). Per això era mal vist a la cort: l'omnipotent ministre de Felip IV no podia acceptar un bisbe discrepant i independent, i l'acusava davant del rei i de les autoritats catalanes.⁹ El bisbe estava convençut que havia complert amb el seu deure pastoral quan s'enfrontà amb l'exèrcit, tot i que coneixia la reacció de Madrid i en temia les conseqüències.¹⁰ És més, davant de la invasió de Catalunya per l'exèrcit reial col·labora amb la Generalitat en l'organització de la defensa i celebra pregàries solemnes a la catedral per la salvació del Principat.¹¹

Però quan els consistoris van pactar amb França i van proclamar a Lluís XIII rei dels catalans, Parcero ya no ho veu tan clar. A l'entrada del nou virrei, el mariscal francès De Brezé, no és el bisbe de Girona el qui rep el seu jurament a La Jonquera, sinó el vicari general Aymerich.¹² El bisbe roman al seu palau. Juntament amb els

⁸ En el setge de Tortosa de 1642 el bisbe es distingeix pel seu coratge al servei d'Espanya. En l'ocupació francesa de 1648, els soldats el volen matar, però el van exiliar i es traslladà a Morella. Cfr. R. O'CALLAGHAN, *Anales de Tortosa*, Tortosa 1887, p. 115 ss. («Atropellos que sufrió el Sr. Obispo a la entrada de los franceses en Tortosa el año 1648»); E. BAYERRI, *Historia de Tortosa y su comarca*, t. VIII, Tortosa 1959, pp. 812-813.

⁹ *Carta del bisbe de Girona al diputats de Catalunya*, 18-8-1640 (v. «Proclamación Católica», 1640, pp. 43-49).

¹⁰ Parcero havia estat amenagt pels caps militars (Juan de Arce). Per això escriu al Virrei per tal que informi de seguida a Madrid «porque no se me culpe»: *Carta del bisbe de Girona al Virrei*, a «Memorial Histórico Español», XX, Madrid 1888, p. 301.

¹¹ *Arxiu Capitular de Girona*, Resoluciones capitulares 23, ff. 192-193; 237, 240 i 244.

¹² *Ibid.*, f. 259; J. SANABRE, o. c., p. 194.

altres bisbes, el de Barcelona i el de Vic, Parceró es resistirà a jurar públicament fidelitat al rei de França. Ell podia desaprovar la política del Comte-Duc, però no pensava ser deslleial i traïdor al seu rei. I així, aquest bisbe, tan apreciat pels catalans i tan mal vist a la cort, serà expulsat de Catalunya com a enemic de l'estat.

Un cop consolidada la secessió i annexionat el Principat a la corona francesa, van apareixent, cada vegada, més catalans descontents amb la nova situació: la «protecció» de França es comença a manifestar encara més opressora que la castellana. I fou llavors, a l'estiu de 1642, que es va exigir de tots els estaments, i també de les persones eclesiàstiques, l'acceptació formal del nou estat mitjançant un jurament de fidelitat al rei cristianíssim.¹³ Parceró s'hi va resistir. Les autoritats franceses i catalanes es trobaven davant d'un cas difícil, car aquest bisbe era molt estimat pel poble. Primer van pensar en un exili temporal a Narbona, amb l'esperança de què ell s'hi repensés. Però el monjo i bisbe Parceró no vol marxar de la diòcesi i en fa un problema de consciència: només per la força l'obligaran, però no claudicarà. Els jurats i els canonges de Girona, i també el delegat pontifici Mons. Candiotti, fan diverses gestions prop del virrei La Mothe per tal que no sigui desterrat.¹⁴

El 12 de novembre, després d'explicar els seus motius de consciència al capítol de la catedral, el bisbe marxa a Blanes i espera els esdeveniments. Les autoritats del Principat dubten: tarden quatre mesos a resoldre-ho. Però finalment el governador Josep Margarit executa l'ordre d'expulsió i el 6 de febrer de 1643 en una barca petita va cap a Tarragona. Abans d'embarcar i d'acomiar-se de la seva diòcesi, el bisbe fa una protesta davant del governador i de la gent congregada, que mai no ha fet res contra els interessos de Catalunya i que només se'l desterra per ser lleial al seu rei.¹⁵

De Tarragona passa a Vinaroç i després a València. Des d'aquí, el 18 de març, escriu una carta a l'abat Espinosa, que havia fundat el monestir de Montserrat de Madrid pels monjos desterrats de Catalunya,¹⁶ i li demana un lloc. En aquesta carta (que reproduïm a

¹³ La disposició venia de París (9-VI-1642). El dia assenyalat pel jurament a Barcelona era el 26-I-1643. Cfr. J. SANABRE, o. c., p. 273. Van jurar els capítols catedrals de Barcelona, Girona, Lleida, Urgell, Vic i Solsona.

¹⁴ Biblioteca Vaticana, Barb. Lat. 8.535, ff. 50-53.

¹⁵ Carta de Candiotti des de Barcelona el 17-II-1643: *Ibid.*, f. 58r.

¹⁶ Juan Manuel Espinosa, de Sevilla, fou monjo de Montserrat, elegit abat

l'apèndix) es plany amargament de la insospitada violència de les autoritats catalanes contra ell, però deixa clar que l'ordre d'expulsió venia de París: «*Hamne echado de mi Obispado con la más desusada violencia... intimándome los correos y órdenes que para ello tenían del Rey de Francia...*». Critica també que per raons d'estat que no comprèn facin quedar els bisbes expulsats de Catalunya prop de la frontera amb el Principat (el de Barcelona era a Sogorb i els altres a la línia d'Aragó). Coses de la política. Però ell no vol saber-hi res i se'n va a Madrid. No es presta a estar-se prop de l'exèrcit que ataca Catalunya com esperant quan serà vençuda. Amb això demostra també la seva independència de la cort. Però la carta ens descobreix un home profundament desenganyat dels catalans: no acaba d'entendre com havent-se exposat tant per la defensa del poble, han acabat per exiliar-lo. Ja només espera veure el rei (i no té massa pressa) i obtenir una cella en qualsevol monestir de l'ordre per acabar en pau els seus dies.

També va escriure immediatament al Papa Urbà VIII,¹⁷ però la primera carta es va perdre. Torna escriure al Sant Pare al cap d'uns mesos, des de Madrid, el 19 de setembre de 1643, una mica més animat. Aquesta carta al papa Barberini, que malgrat la neutralitat oficial no amagava les seves simpaties per al partit francès, és escrita amb la sinceritat i la llibertat que caracteritzaven a Parcero i la considerem un document cabdal. Escrita en un llatí barroc i recarregat, aquesta lletra reflecteix perfectament la tragèdia personal del bisbe i assenyala les principals implicacions eclesiàstiques de la sublevació catalana, amb la crisi que va patir l'església durant els anys d'aquella guerra. Per això val la pena citar-la quasi entera traduïda al català.¹⁸ És el plany indignat d'un pastor que es sent vio-

el 1637, exiliat de Catalunya per al Generalitat juntament amb 55 monjos i ermitans de la corona de Castella; va fundar a Madrid el monestir de Montserrat pels monjos expulsats del Principat. Més tard fou general de la congregació de Valladolid, bisbe d'Urgell i de Tarragona, on morí el 1679.

¹⁷ El cardenal Francesco Barberini, nebot del papa, simpatitzava amb els catalans. Urbà VIII va enviar a Mons. Candiotti al Principat en funcions de Nunci, però el seu successor Innocenci X (Pamphili) va canviar de política i féu menys cas dels catalans.

¹⁸ El document original llatí, molt deteriorat, no és fàcil d'interpretar. La transcripció que poso al final d'aquest article, és més completa i lleugerament diferent en alguna expressió de la que porta SANABRE (o. c., apèndix XVII, pp. 657-658) d'acord amb el manuscrit que es troba a la Biblioteca Vaticana.

l'entiment ferit i injustament apartat del seu poble; i en ella es veu també com el judici de Parcero sobre la revolta catalana ha anat canviant al ritme del seu desengany personal i de l'opressió que patia l'Església sota el jou francès.

Començà la carta remarcant el perill que corre la fe del poble amb la rebel·lió, a causa de la infiltració d'heretges i d'estar privat de pastors. Aquí apareix el prelat típic d'aquella Espanya que es considera baluart contra l'heretgia i creu que pactar amb França és obrir la porta al calvinisme:

«Santíssim Pare. Després de la tempesta de tants treballs que sotreguejà al Principat de Catalunya, després que a causa dels pecats del poble va desviar-se del camí de l'obediència al catolícissim i piüssim rei seu, és de lamentar i fa venir llàgrimes als ulls dels fidels que el poble, sempre fidelíssim a Déu i fermíssim en la religió cristiana, avui sigui rodejat no sols d'armes sinó dels errors i dogmes dels soldats herètics, i pateixi violència privat del zel, consell i doctrina de tots els bisbes d'aquella Província. Ja que quasi tots els bisbes¹⁹ per la inusitada violència del Virrei, Governador i Senat de Catalunya han estat expulsats de les seves seus, i si, per la misericòrdia de Déu, el poble, arrelat en la vertadera i catòlica fe, no és submergit en aquesta onada d'error, almenys el poble ignorant perilla contínuament.»

El bisbe acusa tant al virrei francès (La Mothe) com a les autoritats catalanes (el governador Margarit i la Diputació)²⁰ d'haver-lo obligat per la força a deixar la seva diòcesi. L'únic motiu és la fidelitat al jurament que havia fet:

«Jo, fill indigne de la Vostra Santedat i el més petit dels bisbes d'aquella Província, després de duríssimes i contínues persecucions en les quals sovint ha perillat la meua vida a causa de la fidelitat al meu rei i de l'amor al ramat del Senyor, finalment, oprimat per la violència del Virrei, del Governador i del Senat d'aquella Província, he estat obligat a deixar les meves ovelles, que es troben en gran aflicció i perill, amb el dolor del meu cor, de les quals no

¹⁹ Encara no havia estat expulsat el bisbe de Vic, que ho fou el 1646.

²⁰ Bernat de Cardona, ardiaca major de Girona, era llavors el president de la Diputació i fou totalment impotent per salvar el seu bisbe.

m'havien separat ni la fúria dels perseguïdors, ni el perill de la pròpia vida, ni la mort que m'amenaçava de totes bandes. L'únic crim que em retreïen és que creia que no podia menystenir ni tan sols mínimament l'obediència i la fidelitat al Rei Catòlic i sempre Senyor meu, com a súbdit pel dret de naturalesa i de gràcia i que havia confirmat com a bisbe amb jurament públic. De manera que es considera un crim per un bisbe, allò que s'anomena virtut en un home privat».

L'ocupació francesa representa una autèntica persecució per a l'Església a Catalunya, amb perill de cisma i sense jerarquia eclesiàstica. Per això el bisbe de Girona no s'està de reclamar fins i tot la intervenció del pastor suprem:

«Mireu, Senyor Santíssim, i considereu com l'Església de Déu i la dignitat episcopal s'ha fet vil en mans d'infidels, perquè quina calamitat més gran quan les ovelles de Crist es glorien en les persecucions dels pastors i la fúria dels llops! I quina sentència més terrible en les persecucions dels bisbes que aquella de Sant Cebrià que afirma que qui no està amb el bisbe no està en l'Església. I si entre els signes amb els quals es coneix la vertadera Església un dels principals és el zel de la casa de Déu, la integritat de la seva immunitat, allà on aquesta immunitat falta o perilla, falta o perilla el signe pel qual la vertadera Església pugui ésser coneguda pels seus enemics. I si fa captiva l'Església de Déu aquell que trenca o li treu la llibertat, ¿quina captivitat no s'haurà de plorar més que aquella que pateix avui l'Esposa de Crist al Principat de Catalunya, on la llibertat és lesionada no sols en els béns i en les causes dels clergues, sinó que és totalment violada en la impia expulsió dels bisbes? Les ovelles de Crist, nodrides en la fe i la religió i privades del propi pastor, ploren davant vostre i clamen Déu, però oprimites per la força dels governants no hi ha ningú, Pare Santíssim, que mogui la ploma, obri la boca i cridi. Aquesta és la persecució màxima del poble catòlic, aquesta és la deplorable captivitat en la qual amb tants perills de les ànimes s'ha alçat l'enemic. A vós Pare vigilantíssim està abandonat el poble cristià constituït en perill i aflicció. En vós vertader i suprem pastor esperen les ovelles de Crist: que sentin la vostra veu perquè no prevalgui la veu dels estranys».

En aquest últim paràgraf, amb la vehement defensa de la immunitat eclesiàstica com a signe de la llibertat i l'autenticitat de l'Església, es veu un blasme pels estaments catalans que callen davant l'opressió francesa. De fet els agents de França desconfiaven dels organismes autòctons i començava a repressió; cada cop més les autoritats catalanes addictes eren simples executores de les ordres de França.

Finalment, amb una clara referència als seus anteriors problemes amb els castellans, el bisbe es plany amargament que el seu zel en defensa de la religió i del poble hagi estat pagat amb l'expulsió com a un malfactor qualsevol. No esperava aquesta paga dels catalans:

«Perquè jo, el mínim dels bisbes (i entre tots, en tan greu persecució el màxim) després que m'he preocupat amb vigilància i zel del culte de Déu, de la integritat dels costums i de la immunitat eclesiàstica, finalment com un malfactor, relegat en aquesta província de Castella, prego Déu omnipotent amb llàgrimes als ulls que visiti i defensi el ramat sense pastor i que conservi la Vostra Santetat, únic consol dels vostres fills, tant con demana l'Església Universal (...).»

Després de 10 anys d'exili el bisbe Parceró pogué tornar a Girona, quan el 1653 la terra va sotmetre's altra vegada a l'obediència d'Espanya. Però com que no desitjava quedar-se a la diòcesi pel desengany que li va causar l'expulsió, fou traslladat a la seu de Tortosa.²¹

Parceró fou un bisbe molt estimat a les tres diòcesis catalanes d'on fou titular successivament: Perpinyà (Elna), Girona i Tortosa. En donen testimoni les gestions dels estaments públics gironins per tal que no s'executés l'ordre contra el seu bisbe. Ell també sempre fou amic dels catalans i es sentia vinculat al país. Les incomprendensions de la cort d'una banda i l'exili de Catalunya després, li van produir un profund desengany, manifestat prou bé en aquestes dues cartes.

Però, en el fons, els bisbes de Catalunya —i Parceró en particular— són víctimes del *regalisme* que endogalava l'Església de l'antic

²¹ Parceró ja resideix a Tortosa des del 1653, encara que no rep les butlles de Roma fins el novembre de 1655. Cfr. L. BATLLE PRATS, *Unas cartas inéditas de Fray Gregorio Parceró, obispo de Gerona*, «Hispania Sacra», XXVI, 1973, p. 355-359.

règim. El dret de patronat en concret creava greus problemes a la missió eclesial per la falta d'independència dels bisbes que eren controlats pel monarca i es sentien més depenents de Madrid que de Roma. Amb la revolta de 1640, tant a Portugal com a Catalunya, totes les diòcesis van quedar sense bisbes, perquè aquests, dòcils i afectes a Felip IV, van abandonar llurs esglésies abans d'acceptar la nova situació política. L'absentisme i la llarga durada de les seus vacants obstaculitzava l'acció pastoral i la reforma de l'Església. A Catalunya el problema es complicava perquè tant el rei d'Espanya com el de França gaudien del dret de patronat. La política de la Santa Seu, d'acord amb la seva neutralitat, era d'abstenir-se de reconèixer els elegits per les dues bandes.²² Tampoc no nomenava bisbes o administradors apostòlics pel seu compte saltant-se el «dret» dels monarques. A tot estirar enviava bisbes titulars «per la confirmació i les ordenacions de preveres», és a dir, estrictament pel culte i els sacraments, però sense cap jurisdicció.²³

De fet la manca total de pastors durant tot el temps de la revolta és la crisi més greu de l'Església catalana. La marxa voluntària o violenta dels bisbes va portar un buit pastoral d'amples conseqüències en tots els aspectes de la vida eclesial. I fou una ferida mortal per la mateixa causa secessionista. No és pas un honor pels seus partidaris que l'aliança política amb França acabés amb l'expulsió de tots els bisbes que quedaven a les diòcesis catalanes.

JOAN BUSQUETS

Collegi Universitari. U. A. B.

²² França va nomenar el P. Dalmau Sierra per Urgell, Josep Viver de Sant Martí per Elna, Vicenç Margarit per Lleida, Solsona i finalment Elna. Igualment, Espanya va presentar Duran per Tarragona; però cap va rebre la confirmació de Roma llevat de Margarit, després de la Pau dels Pirineus.

²³ Amb aquesta missió van venir a Catalunya els bisbes de Babilònia (1647) i d'Orange (1648-1651).

APENDIX

I

Carta del bisbe de Girona a l'abat de Montserrat. Madrid.

València, 18 de març de 1643.

«Monserrate, 1643.

Para principio de mis consuelos (si acertase tenerlos quien ha vivido tanto tiempo sin ellos) he recebido la carta de V. P. llegando a esta ciudad de Valencia, adonde me he retirado así por huir de las descomodidades grandes de Vinaros, como por el consuelo que tengo de verme en casa de mi Sagrada Religión. El Padre Fray Bernardo, como hijo della, me haze mill favores, en que junto con su voluntad reconosco la merced que en haberlo prevenido me hace V. Paternidad. Hanme echado de mi Obispado con la más desusada violencia que han usado con otro ningún Perlado, ni aún particular, intimándome los correos y hórdenes que para ello tenían del Rey de Francia, primero por cartas, luego enviando un juez de la tercera sala con otros ministros para que no saliese de Blanes sin embarcarme. A nada me rendí. Ultimamente invió el (Sr.) Virrey al gobernador, quien con asistencia del juez de la audiencia y más ministros me intimasen las órdenes del Rey de Francia y me embarcasen, llebando para ello ya alquilada barca. Despedime de mi Iglesia y Obispado, encargueles la atención al servicio de Dios, firmeza en la fe, defensa de la Iglesia, y me embarcaron con aires contrarios, aunque Dios los mejoró de suerte que llegué a Tarragona adonde Juan de Arze y los demás cabos me hizieron singulares honrras. Acometiéronme quantos piratas catalanes andan por aquella mar. Pero como los patrones de mi barca eran sus amigos y conoçidos, o Dios por su misericordia los puso en Razón. En Vinaros pensé detenerme hasta tener orden, pero las descomodidades de aquella villa y no hallarme con posibilidad para tolerar su carestía me traxo a esta ciudad.

Ha cinco meses que tengo un capellán en esa Corte y como en este tiempo ha havido tantas mudanças, no he negoçiado nada hasta ahora. Quando le invié estaba Su Magd. (Dios le guarde) en Zaragoza y así no entendí pasara el capellán a Madrid, y por esa causa no escriví a V. Paternidad.

Mi intento no es otro sino besar los pies de Su Magd. y dar razón de mí, y retirarme a morir a un Combeno de mi Religión; suplico a V. Paternidad tome la mano en solicitarlo, y si no mereçiese lo primero, se me conceda lo segundo. Que en la menor celda (de)

la Religión aguardaré contento lo que Dios y Su Magestad ordenaren de mí.

El Sr. Obispo de Barcelona está también detenido en Segorbe. Y no se (ve) que tan grandes desfavores con Obispos que tanto han padecido y deseado vivir, pueda en Razón de Estado ser bueno para nada.

Si mereçiese llegar a esa Corte, V. P. me ha de faborecer con una celda por muy pocos dias, que pues esa casa se fundó para abrigo de los expulsos de Cataluña, vengo yo a tener algún derecho, y mayor siendo V. Paternidad su Perlado. Con que para mi se dize todo.

Esa carta escribo a nuestro Padre General cuya copia remito a V. P. para que la vea y me haga merced de invitarle luego la carta y remitirme la respuesta, que me importa la brevedad.

Para todo lo que me tocare podrá V. P. comunicar al Sr. Dr. Anglasell que cuyda de mis cosas, como quien me haze tanta merced.

A todos esos Sres. Padres B. I. m. y a V. Pd. me guarde Ntro. Señor como deseo.

Valencia y março, 18 de 1643.

Dizenme que hay grandes mudanças de officios en la Casa Real, no se nada en particular. V. Paternidad me diga lo que hay.

B. I. m. de V. Pd., su mayor servidor.

Fray Gregorio, Obispo de Gerona.»

(Biblioteca Nacional de Madrid. Secc. Manuscritos. Ms. 2.375, pp. 59-61).

II

Carta del bisbe de Girona al papa Urbà VIII des del seu exili a Madrid, en la qual explica la situació crítica de l'Església al Principat, precedida del resum que en fa la Secretaria d'Estat.

«Madrid. 21 settembre 1644. Il Vescovo di Girona rappresenta il pericolo e miserabile stato nel quale si trova il Principato della Catalogna per l'espulsione dei Vescovi e per la cohabitazione in esso di soldati heretici con quei sudditi. Supplica V. S. ad haverci riguardo e provvedere. Scrisse un'altra lettera quando fu espulso ma sentí poi esser andata male».

Gerona. *Gerunden.* (di Gerona) i Catalonia.

Sanctissime Pater:

Post tot laborum turbines, quibus quatitur Principatus Cathaloniae postquam propter peccata populi a vera obedientia catholi-

cissimi et piissimi Regis sui deviauit; maxime dolendum, et fidelium oculis lacrimabile est, quod populus ille semper Deo fidelissimus et in Xpna. Religione perspicuus, hodie non solum armis sed haereticorum militum erroribus et dogmatibus circumvallatus et (proh dolor) pene omnium Episcoporum illius Provinciae zelo, consilio et doctrina destitutus vim patitur. Quia fere omnes Episcopi inussitata violentia Proregis, Gubernatoris et Senatus Cathaloniae a suis Sedibus et ecclesiis expulsi sunt; et inter tot errorum fluctibus, si propter Dei misericordiam populus ille in vera et catholica fide radicatus, non submergitur, saltem plebs ignara assiduitate periclitatur. Ego enim indignissimus Sanctitatis tuae filius et minimus episcoporum illius Provinciae, post saevissimas et assiduas persecutiones, in quibus propter fidelitatem Regis mei et amorem gregis Domini, saepe vita periclitabatur, tandem vi Proregis, Gubernatoris et Senatoris illius Provinciae oppressus, compulsus sum oves meas in summis afflictionibus et periculis constitutas, cum maximo cordis mei dolore deserere, a quibus nec persecutorum furor nec propriae vitae discrimen, nec mors quae undique imminabat, antea me separare potuerant. Hoc unum crimen existimantes, quod obedientiam et fidelitatem Catholicissimi Regis et semper Domini mei prout subditus utroque jure, gratiae et naturae, et ut Episcopus publico juramento firmaveram nec in parvo contemnere fas esse iudicabam, Unde in Episcopis crimen quod in privato homine virtus nuncupatur. Vide, Domine Sanctissime, et considera quoniam Ecclesia Dei et episcopalis dignitas in manibus christianorum infidelium oculis facta est vilis. Quae enim maior calamitas quanto oves Christi pastorum persecutionibus et luporum rabie gloriantur? Et quae magis formidanda sententia persecutoribus episcoporum, quam illa D. Cypriani asserentis: Qui cum Episcopo non est, in Ecclesia Dei non est? Et si zelus domus Domini et eius immunitatis integritas, in signis quibus vera Ecclesia dignoscitur, unum ex precipuis computatur, ubi ista immunitas vel deficit vel periclitatur, signum similiter deficit vel periclitatur per quod Ecclesia ab eius inimicis dignoscatur. Et si in captivitatem redigit Ecclesiam Dei qui illius frangit vel tollit libertatem, quae magis lugenda captivitas, quam quae hodie patitur sponsa Christi in Principatu Cathaloniae; ubi non solum in bonis et in causis clericorum laeditur eius libertas, sed omnino violatur in impia expulsionem Episcoporum? Oves Christi in fide et religione enutritae, a proprio Pastore destitutae lugent et corde clamitant ad Deum; sed vi gubernatorum oppressae, non est (Pater Sanctissime) qui moveret pennam, aperiet os et ganniret. Haec est catholico populo persecutionum maxima, haec est lugenda captivitas, in qua cum tot animarum periculis erectus est inimicus. Tibi (Pater vigilantissime) derelictus est populus Christi in periculo et afflictione animi constitutus; te verum et supremum Pastorem expectant oves Christi; audiant vocem tuam, ut non praevaleat in eis

vox alienorum. Ego enim mimimus episcoporum (et si inter omnes in tam gravi persecutione maximus) postquam omnibus posthabitis, ea qua potui vigilantia zelo zelatus sum quae ad cultum veri Dei, morum integritatem, et sanctae Ecclesiae inmunitatem pertinere iudicavi; tandem tamquam malefactor in hanc Castellae Provinciam relegatus, Omnipotentem Deum cum lacrymis deprecor ut gregem sine pastore per omnia laborantem visitet et deffendat, et Sanctitatem tuam unicum filiorum solatium felicissime incolumem servet, ut universalis Ecclesia expostulat.

Scripsi aliam epistolam statim post expulsionem meam, quae ut mihi nuntiatum est infelicissime in via periit, quod maxime doleo. — Matrili 19 Septembris, anno Domini 1643.

Ss. P., Tuae Sanctitatis indignissimus filius tuos sanctissimos pedes exosculans.

Fr. Gregorius, Episcopus Gerundensis».

(Biblioteca Vaticana, Barberini Latino 8576, f. 36).